BELGIE (NL)-BELGIQUE

SHANTI-jaar 2020 nummer 9, Erkenningsnr. P 908078

BELGISCHE THEOSOFISCHE VERENIGING

Hoofdzetel: Geuzenplein 8 te 1000 BRUSSEL

TAK VREDE GENT

Maandelijkse nieuwsbrief voor levensvernieuwing en algemene broederschap door vergelijkende studie van wijsbegeerte, godsdiensten, wetenschap en esoterie

UITGEVER: Marcel Eeckman, Sisalstraat 1, 9000 Gent. Email: marcel.eeckman@telenet.be

KANTOOR VAN AFGIFTE: 9030 Gent-Mariakerke.

De doelstellingen van de Theosofische Vereniging zijn:

- **Het vormen van een kern van de universele broederschap der mensheid, zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur**
- **Het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdiensten, wijsbegeerten en wetenschappen**
- **Het onderzoeken van de onverklaarbare wetten die in de natuur besloten liggen en van de vermogens die in de mens sluimeren**

De vereniging is niet-sektarisch en bestaat uit zoekers naar inzicht. Haar eenheid berust niet op een gezamenlijk beleden geloof of wereldbeschouwing maar op een gezamenlijk streven naar waarheid.

Missie van de Theosophical Society (Adyar)

Het dienen van de mensheid door het ontwikkelen van een zich steeds verdiepend inzicht in, en verwerkelijking van de tijdloze wijsheid, spirituele zelfrealisatie en de eenheid van alle leven.

Activiteiten deze maand

Studieavonden iedere maandag (behalve de 5de) van 19.30u tot 21.30u in Lovendegem Kasteeldreef 14 in de zaal van café Family. Deelname is gratis en volledig vrijblijvend.

Meer info: **https://www.ts-belgium.be/nl/ -- www.theosofiegent.be**

Maandagen	november 2020
02/11	Planeetketens en levensgolven - Deel 1 Zoom meeting
09/11	Activiteit geannuleerd - Covid-19
16/11	Activiteit geannuleerd - Covid-19
23/11	Activiteit geannuleerd - Covid-19

In dit nummer

Devachan – William Q. Judge 1

Hebben dieren een ziel. H.p. Blavatsky 2

Bescherming persoonsgegevens: de persoonlijke gegevens die door u worden meegedeeld, zijn bestemd voor de ledenadministratie van de Belgische theosofische vereniging vzw. Zij kunnen ook aangewend worden om u op de hoogte te brengen van de activiteiten en publicaties van onze vereniging. Alle info, over de Belgische wet bescherming van de persoonlijke levenssfeer van 8 december 1992 en de AVG (algemene verordening gegevensbescherming) Eu, te bekomen via email: info@ts-belgium.be

Devachan
Oceaan van theosofie door William Q.Judge

Na te hebben aangetoond dat er vlak over de drempel van het menselijk leven een plaats is waar het betere deel van de mens wordt gescheiden van zijn lagere en dierlijke elementen, beschouwen we nu de toestand na de dood van het werkelijke wezen, het onsterfelijke dat van leven tot leven reist.

Na zich van het lichaam te hebben losgemaakt, gaat de hele mens naar Kãmaloka, het vagevuur, waar hij opnieuw worstelt en zich bevrijdt van de lagere skandha's; als deze geboorteperiode voorbij is, beginnen de hogere beginselen, Atman-Buddhi-Manas, (de drievoudige menselijke ziel, het Ego) op een andere manier te denken dan tijdens het leven mogelijk werd gemaakt door het lichaam en de hersenen.

Dit is de toestand van devachan, een Sanskrietwoord dat letterlijk 'De plaats van de goden' betekent, waar de ziel gelukzaligheid geniet, maar omdat de goden geen lichamen hebben zoals de onze, heeft het Zelf in devachan geen sterfelijk lichaam.

In oude boeken wordt gezegd dat deze toestand een 'oneindig aantal jaren' duurt, of een 'tijd evenredig aan de verdienste van het wezen'; en wanneer de mentale krachten, kenmerkend voor deze staat, zijn uitgeput, wordt 'het wezen weer naar omlaag getrokken om in de wereld van de stervelingen te worden wedergeboren'.

Devachan is daarom een intermezzo tussen twee geboorten in de wereld. De wet van karma, die ons allemaal dwingt in de wereld te komen en die onophoudelijk actief is en ook universeel in haar werking, beïnvloedt ook het wezen in devachan, want alleen door de kracht of werking van karma komen we uit devachan.

Het is te vergelijken met de luchtdruk die, omdat hij gelijkmatig en continu aanwezig is, zal wegdrukken of verpletteren wat eraan is blootgesteld, tenzij er een overeenkomstige hoeveelheid tegendruk is om eerstgenoemde op te heffen. In dit geval is het karma van het wezen de luchtdruk die dit wezen altijd voortstuwt van de ene toestand naar de andere; de hoeveelheid tegendruk is de kracht van de eigen gedachten en aspiraties van het wezen die het ervan weerhouden devachan te verlaten voordat die kracht is uitgewerkt; maar is die eenmaal uitgeput dan is er geen kracht meer om de beschikking van ons zelfgemaakte lot als sterveling tegen te houden.

Het bestaan van deze toestand na de dood is een van de noodzakelijkheden van de evolutie die voortvloeit uit de aard van het denkvermogen en van de ziel. De aard van Manas maakt een devachanische toestand nodig zodra het lichaam is afgelegd, en die is slechts het gevolg van het losmaken van de banden die door het fysieke en astrale omhulsel aan het denkvermogen waren opgelegd.

Tijdens ons leven kunnen we maar een klein deel van de gedachten die we elk ogenblik hebben in daden omzetten, en in nog mindere mate kunnen we de psychische energieën uitputten die door de verlangens en dromen van iedere dag worden opgewekt. De zo opgewekte energie gaat niet verloren en wordt niet vernietigd, maar wordt in Manas opgeslagen; maar het lichaam, de hersenen en het astrale lichaam laten een volledige ontwikkeling van deze kracht niet toe.

Latent gehouden tot de dood, bevrijdt ze zich van de verzwakte banden en laat Manas, de denker, zich werpen op het ontplooien, gebruiken en ontwikkelen van de gedachtekracht die tijdens het leven is opgewekt.

Aan deze onvermijdelijke toestand valt onmogelijk te ontkomen, omdat de mens

onwetend is over zijn eigen krachten en vermogens. Door deze onwetendheid ontstaan illusies, en zo wordt Manas, dat niet geheel vrij is, door zijn eigen kracht tot het nadenken in devachan gebracht. Maar hoewel de mens door onwetendheid in deze toestand komt, is het hele proces

herstellend, rustgevend en heilzaam. Want als de gewone mens direct terugkeerde in een ander lichaam in dezelfde beschaving die hij zojuist heeft verlaten, zou zijn ziel volkomen uitgeput zijn en de nodige gelegenheid missen voor de ontwikkeling van het hogere deel van zijn natuur.

De laatste reeks krachtige en diep ingeprente gedachten geven kleur en richting aan het hele bestaan in devachan. Het laatste moment kleurt elk volgend moment. De ziel en het denken richten zich hierop, en weven daaruit een hele reeks gebeurtenissen en ervaringen, die tot het uiterste worden ontplooid, waarbij alles wat tijdens het leven niet mogelijk was, tot stand wordt gebracht.

De entiteit die op die manier gedachten ontplooit en weeft, heeft haar jeugd, groei en ouderdom, dat wil zeggen het opkomen van de kracht, haar ontplooiing en het afnemen ervan tot uiteindelijke uitputting.

Als iemand een kleurloos leven heeft geleid, zal het devachan kleurloos zijn; als zijn leven vol afwisseling was, zal het rijk aan verscheidenheid en gevolgen zijn. Het bestaan daar is geen droom, behalve in conventionele zin, want het is een stadium in het leven van de mens, en wanneer we daar zijn, is het huidige leven een droom.

Het is in geen enkel opzicht eentonig. We zijn te veel geneigd alle mogelijke levensomstandigheden en plaatsen voor ervaring af te meten naar ons tegenwoordige aardse bestaan, en dat als de werkelijkheid te beschouwen. Maar het leven van de ziel is eindeloos en kan geen seconde worden onderbroken. Het verlaten van het fysieke lichaam is slechts het overgaan naar een andere plaats of een ander gebied om in te leven.

Maar omdat de etherische omhulsels in devachan duurzamer zijn dan die waarin we ons hier hullen, hebben de spirituele, morele en psychische oorzaken in die toestand meer tijd nodig om zich te ontwikkelen en zich uit te putten dan op aarde. Als de moleculen die het fysieke lichaam samenstellen niet onderworpen waren aan de algemene scheikundige wetten die de fysieke aarde beheersen, dan zouden we in deze lichamen even lang leven als in de devachanische toestand. Maar zo'n leven van eindeloze inspanning en lijden zou genoeg zijn om de ziel die dit moet ondergaan, te vernietigen.

Vreugde zou dan lijden zijn, en overdaad zou slechts tot eeuwige krankzinnigheid leiden. De natuur, die altijd vriendelijk is, leidt ons snel weer naar de hemel voor rust en het opbloeien van het beste en hoogste in ons wezen.

Devachan is dus geen toestand zonder zin of betekenis. 'We rusten daar uit. Dat deel van ons dat zich niet kon ontplooien in de kille atmosfeer van ons aardse bestaan komt hier tot bloei en keert met ons terug naar een nieuw leven, sterker en als een belangrijker deel van onze natuur dan tevoren.

Waarom zouden we dan erover klagen als de natuur ons vriendelijk bijstaat in de eindeloze strijd, waarom zouden we steeds blijven stilstaan bij die kleingeestige persoonlijkheid en haar voor- of tegenspoed?'*

*Brief van Mahatma Koot Hoomi; blz. 192.

Maar, vraagt men soms, wat gebeurt er met de mensen die we hebben achtergelaten; zien we hen daar? In feite zien we hen daar niet, maar we vormen voor onszelf een beeld van hen dat zo volledig en objectief is als in het leven, en zonder al die dingen die we toen als smetten zagen. We leven met hen en zien dat ze groot en goed worden in plaats van laag of slecht.

De moeder die een dronken zoon heeft achtergelaten, ziet hem in devachan voor zich als een nuchter, goed mens; en hetzelfde gebeurt in alle mogelijke gevallen: ouder, kind, man en vrouw hebben hun geliefden daar, volmaakt en met alle kennis. Dit is voor het welzijn van de

ziel. Men kan het, als men wil, een waan noemen, maar de illusie is nodig om gelukkig te zijn, zoals in het leven ook zo vaak het geval is.

En omdat het denken de illusie schept, is het geen bedrog. Het denkbeeld van een hemel, gebouwd aan de rand van de hel, waar we wel moeten beseffen als we volgens de huidige orthodoxie daar nog over enige hersenen of een geheugen beschikken, dat onze dwalende vrienden en familieleden een eeuwige marteling ondergaan, kan in geen geval de vergelijking met de leer van devachan doorstaan. Maar entiteiten in devachan ontbreekt het niet geheel aan de mogelijkheid om de op aarde achtergeblevenen te helpen.

Liefde, de meester van het leven, zal, als ze werkelijk, zuiver en diep is, het gelukkige ego in devachan soms in staat stellen de op aarde achtergeblevenen ten goede te beïnvloeden, niet alleen op moreel gebied, maar ook in materiële omstandigheden. Dit is mogelijk volgens een wet van het occulte heelal waarvan een verdere uitleg hier geen zin heeft, maar het feit kan worden genoemd. Het is vroeger al door H.P. Blavatsky bekendgemaakt, zonder dat het toen veel aandacht heeft schonk.

De laatste vraag om te bespreken is of wij hier de mensen die in devachan zijn, kunnen bereiken, of komen zij hierheen? We kunnen ze niet bereiken noch invloed op hen uitoefenen, tenzij we adepten zijn. De bewering van mediums dat ze contact hebben met de geesten van de doden, is ongegrond, en nog minder steekhoudend is de bewering dat ze mensen die naar devachan zijn gegaan, kunnen helpen.

De Mahatma, een wezen dat al zijn vermogens heeft ontwikkeld en vrij is van illusies, kan de devachanische toestand ingaan en daar contact hebben met de ego's. Dit is een van hun functies, en is de enige school van apostelen na de dood. Ze gaan om met bepaalde wezens in devachan om ze uit die toestand te halen en naar de aarde te laten terugkeren voor het welzijn van de mensheid.

De ego's met wie ze zo omgaan, zijn die met een grootse en diepe natuur, maar niet wijs genoeg om de natuurlijke illusies van devachan te overwinnen. Soms komt ook een hypersensitief en zuiver medium in die toestand en heeft daar contact met de ego's, maar dat komt zelden voor, en zal zeker niet gebeuren bij de meeste mediums die voor geld werken.

Maar de ziel daalt nooit af naar het medium hier. En de kloof tussen het bewustzijn in devachan en op aarde is zo diep en wijd dat het medium, wanneer het is teruggekeerd, zich maar zelden kan herinneren wat of wie het ontmoette, zag of hoorde in devachan. Ze is vergelijkbaar met de kloof die devachan van wedergeboorte scheidt, en waarin alle herinnering aan wat voorafging wordt uitgewist.

Wanneer de hele periode in Devachan, die wordt bepaald door de krachten van de ziel, is beëindigd, beginnen de magnetische draden die de ziel aan de aarde binden, hun macht te doen gelden. Het zelf ontwaakt uit de droom en wordt snel naar een nieuw lichaam gevoerd, en dan, kort voor de geboorte, overziet het in één ogenblik alle oorzaken die het naar devachan brachten en weer terug naar het leven dat nu begint; en omdat het weet dat dit alles rechtvaardig is, het gevolg van zijn eigen vorige leven, klaagt het niet, maar neemt het kruis weer op en weer is een ziel naar de aarde teruggekeerd.

Hebben dieren een ziel.

H.P. Blavatsky

Uit: The Theosophist, Blavatsky's artikelen

De hele aarde is voortdurend doordrenkt met bloed; ze is slechts een enorm altaar waarop al wat leeft eindeloos en onophoudelijk moet worden geofferd.

Graaf Joseph De Maistre.

Talrijk zijn de 'achterhaalde vormen van religieus bijgeloof' van het Oosten die westerse landen vaak en onverstandig bespotten: om het grote respect van oosterlingen voor dieren wordt het meest gelachen en daarvoor wordt de grootste minachting getoond. Vleeseters kunnen niet meevoelen met mensen die zich van het eten van vlees onthouden.

Wij Europeanen zijn beschaafde barbaren met maar een paar millennia tussen onszelf en onze voorouders die in grotten leefden en het bloed en merg uit ongekookte beenderen opslurpten.

Het is dus alleen maar logisch dat degenen die in hun vele en vaak onrechtvaardige oorlogen weinig om een mensenleven geven, helemaal geen aandacht schenken aan het ondraaglijke lijden van de dierlijke schepping, en dagelijks het leven van miljoenen onschuldige, onschadelijke wezens opofferen; want we zijn ook te veel een fijnproever om tijgersteaks of krokodillenschnitzels te verslinden, maar we moeten mals lamsvlees en fazant met gouden veren hebben.

Graaf de Maistre (1753-1821)

Dit alles is alleen maar zoals het hoort in ons tijdperk van Krupp-kanonnen en wetenschappelijke vivisectie. Het is dan ook geen wonder dat de stoere Europeaan moet lachen om de milde hindoe, die alleen al huivert bij de gedachte aan het doden van een koe, of dat hij weigert het respect van de boeddhist en de jains voor het leven van elk wezen, van olifant tot mug te delen. Maar, als het eten van vlees in westerse landen een absolute noodzaak is geworden 'het excuus van de tiran!', als grote aantallen slachtoffers in elke stad, gemeente en dorp van de beschaafde wereld dagelijks moeten worden gedood in tempels gewijd aan de godheid, die door Paulus wordt verworpen en wordt aanbeden door mensen 'met hun buik als God'; als dit alles en nog veel meer in ons ijzeren tijdperk niet kan worden vermeden, wie kan dan voor de sport hetzelfde excuus aanvoeren?

Vissen, afschieten, en jagen de meest fascinerende van alle vormen van 'tijdverdrijf' van het beschaafde leven zijn beslist heel afkeurenswaardig vanuit het standpunt van de occulte filosofie, en heel zondig in de ogen van de aanhangers van de religieuze stelsels die het directe resultaat zijn van de esoterische leer: het hindoeïsme en het boeddhisme.

Is het zonder enige goede reden dat de aanhangers van deze twee religies, nu de oudste in de wereld, de dierenwereld van de grote viervoeter tot het uiterst kleine insect beschouwen als hun 'jongere broeders', hoe belachelijk dat idee voor een Europeaan ook is? Aan deze vraag zal hierna de nodige aandacht worden geschonken.

Hoe overdreven het denkbeeld misschien ook lijkt, het is zeker dat weinig mensen zich zonder te huiveren een voorstelling kunnen maken van de taferelen die zich elke ochtend afspelen in de talloze slachthuizen van de zogenaamde beschaafde wereld, of zelfs van die welke zich dagelijks voordoen tijdens het 'jachtseizoen'.

De eerste zonnestraal heeft de sluimerende natuur nog niet doen ontwaken, of in alle windstreken worden bloedbaden voorbereid om de opkomende zon te begroeten. De heidense Moloch (Assyrische afgod) heeft zich nooit mogen verheugen in zoveel doodskreten van zijn slachtoffers als die welke in alle christelijke landen klinken als een lange hymne van lijden overal in de natuur, de hele dag en elke dag van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Niemand was ongevoeliger voor de tedere gevoelens van het menselijk hart dan de geharde burgers van Sparta. Toch werd in die stad een jongen die schuldig werd bevonden aan het voor zijn plezier martelen van een dier, ter dood gebracht als iemand van wie de aard zo slecht was dat hij niet mocht blijven leven.

Maar in het beschaafde Europa dat snel vooruitgang boekt in alle dingen behalve christelijke deugden blijft macht tot op deze dag het synoniem van recht. De volkomen nutteloze, wrede praktijk om puur voor de sport talloze vogels en andere dieren af te schieten wordt nergens met meer hartstocht beoefend dan in het protestantse Engeland, waar de barmhartige leringen van Christus het menselijk hart nauwelijks milder hebben gemaakt dan in de tijd van Nimrod, 'een geweldige jager voor de Heer'. De christelijke ethiek wordt even gemakkelijk omgezet in paradoxale redeneringen als die van de ' heidenen'.

De schrijfster werd op een dag door een jager verteld dat omdat 'geen mus dood neervalt zonder de wil van de Vader', hij die als tijdverdrijf bijvoorbeeld honderd mussen doodt, daarmee honderd keer de wil van zijn Vader doet! Wat een ellendig lot hebben de arme dieren, een lot dat door toedoen van de mens is veranderd in een onverbiddelijk noodlot. De met rede begiftigde ziel van de mens lijkt te zijn geboren om de moordenaar te worden van de redeloze ziel van het dier, in de volle betekenis van het woord, omdat volgens de christelijke leer de ziel van het dier sterft met zijn lichaam.

Kan de legende van Kain en Abel niet een dubbele betekenis hebben gehad? Kijk naar die andere schande van onze beschaafde eeuw: de wetenschappelijke slachthuizen die 'vivisectie kamers' worden genoemd. Ga een van die zalen in Parijs binnen, en daar is Paul Bert, of een van de andere mannen die met recht 'de geleerde slagers van het Instituut' kunnen worden genoemd, bezig met zijn afgrijselijke werk. Ik hoef slechts de schokkende woorden van de beschrijving van een ooggetuige te vertalen, een bekende Franse schrijver die de werkwijze van die 'beulen' grondig heeft bestudeerd:

Vivisectie is een specialiteit van de wetenschappelijke slachthuizen waarin marteling door onze slager-academici hele dagen, weken en zelfs maandenlang wetenschappelijk wordt toegepast op de vezels en spieren van een en hetzelfde slachtoffer. De marteling maakt gebruik van elk soort wapen, voert haar analyse uit ten overstaan van

Nimrod

meedogenloze toeschouwers, verdeelt de taak elke ochtend onmiddellijk tussen de tien leerlingen, van wie er een werkt aan het oog, een ander aan het been, de derde aan de hersenen, een vierde aan het merg; en van wie de onervaren handen er niettemin in slagen om na een dag hard werken tegen de avond het volledige karkas dat ze moesten uithakken bloot te leggen, en dat 's nachts zorgvuldig in de kelder wordt opgeslagen, zodat het de volgende ochtend vroeg opnieuw kan worden bewerkt als er ook nog maar een ademtocht van leven en gevoeligheid in het slachtoffer over is!

We weten dat de uitvoerders van de Grammont-wet (1850) hebben geprobeerd om zich tegen deze gruwel te verzetten; maar Parijs toonde zich onverbiddelijker dan Londen en Glasgow. In de 19de eeuw verspreid over heel Europa waren er wetten die hanengevechten verboden.

En toch beroemen deze heren zich op het verheven doel dat wordt nagestreefd, en op de grote geheimen die door hen zijn ontdekt. 'Wat een gruwel en wat een leugens!' Roept dezelfde schrijver uit.

Wat de geheimen betreft: we kennen, afgezien van het lokaliseren van verschillende vermogens en hersenwerkingen, maar een geheim dat hen rechtens toekomt:

het is het geheim van onophoudelijke marteling en daarmee vergeleken stellen de afschuwelijke natuurwet van de autofagie de verschrikkingen van de oorlog, de vermakelijke slachtpartij van de jacht, en het lijden van een dier onder het slagersmes niets voor!

Autofagie: het verbruik van eigen voedseldepots. Bij autofagie wordt er materiaal van binnen de cel verteerd.

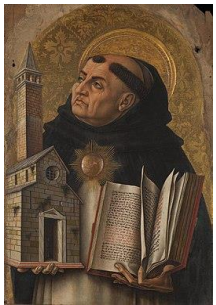
Alle eer voor onze wetenschappers! Ze hebben elke eerdere vorm van marteling overtroffen, en zijn zonder twijfel voor eens en altijd de grootste bron van onnatuurlijke angst en wanhoop!

Het gebruikelijke excuus voor het afslachten, vermoorden, en zelfs voor het legaal martelen van dieren, zoals bij vivisectie, zijn een of twee verzen in de Bijbel, en de verkeerd begrepen betekenis ervan, verminkt door de zogenaamde scholastiek van Thomas van Aquino. Zelfs De Mirville, die vurige verdediger van de rechten van de kerk, noemt zulke teksten bijbelse vrijheden, losgepeuterd van God na de zondvloed, zoals zoveel andere dingen, en gebaseerd op onze geestelijke achteruitgang.

Thomas van Aquino

Hoe dan ook, zulke teksten worden ruimschoots tegengesproken door andere in diezelfde Bijbel. De vleeseter, de jager en zelfs de vivisector (proeven op levende dieren) als er onder laatstgenoemden mensen zijn die in een speciale schepping en de Bijbel geloven, citeren om zich te rechtvaardigen gewoonlijk het vers in Genesis waarin God aan de duale Adam (man en vrouw) de heerschappij geeft ' over de vissen van de zee, over de vogels van de hemel en over alle dieren die op de aarde rondkruipen' en daarom, zoals de christen het opvat, macht over leven en dood van elk dier op aarde.

De veel filosofischer brahmaan of boeddhist zou hierop kunnen antwoorden: 'Dit is niet juist. De evolutie begint met het ontwikkelen van toekomstige mensheden in lagere levensvormen. Door het doden van een dier, of zelfs van een insect, houden we dus de vooruitgang tegen van een entiteit op weg naar zijn uiteindelijke doel in de natuur, de MENS'; en de student in de occulte filosofie zegt hierop: 'Amen'; en voegt eraan toe dat het niet alleen de evolutie van die entiteit vertraagt, maar ook die van de volgende meer volmaakte mensheid.

Wie van de tegenstanders heeft gelijk, wie van hen

redeneert het meest logisch? Het antwoord hangt natuurlijk hoofdzakelijk af van de persoonlijke overtuiging van degene die wordt gekozen om dat antwoord te geven. Als hij gelooft in een zogeheten speciale schepping, dan zal hij op de vraag 'Waarom moet het ombrengen van een mens worden gezien als een doodzonde tegen God en de natuur, en de moord op miljoenen levende wezens slechts worden beschouwd als vermaak? antwoorden: ' Omdat de mens geschapen is naar Gods eigen beeld en opziet naar zijn Schepper en zijn geboorteplaats, de hemel, (os homini sublime dedit) -Hij gaf aan de mens een edele aard en de blik van het dier neerwaarts gericht naar zijn geboorteplaats, de aarde; want God zei de aarde moet allerlei levende wezens voortbrengen: vee, kruipende dieren en wilde dieren' (Genesis 1:24). Of hij antwoordt: 'omdat de mens is begiftigd met een onsterfelijke ziel, en het redeloze dier geen onsterfelijkheid heeft, zelfs niet een kort voortbestaan na de dood'.

Iemand die logisch redeneert zou hierop kunnen antwoorden dat zelfs als we de Bijbel over dit delicate punt als onze autoriteit nemen, daarin niet het geringste bewijs is dat de geboorteplaats van de mens, evenmin als die van het laatste kruipende wezen, in de hemel is.

Integendeel, we lezen namelijk in Genesis dat God 'mensen' schiep en 'hen' zegende (1:27-8), maar hij schiep ook 'grote walvissen' en ' zegende ze' (1:21-2). Bovendien 'vormde God, de Heer, de mens uit stof, uit aarde' (2:7); en ' stof' wordt ongetwijfeld tot aarde verpulverd.

Salomo, de koning en prediker, is onmiskenbaar een autoriteit en wordt door iedereen beschouwd als de grootste wijze van de Bijbel; en hij verkondigt in Prediker (hfst.I. 3) een reeks waarheden die over het onderwerp zo langzamerhand duidelijkheid hadden moeten geven. En toen besefte ik dat God de wereld haar zondige gang laat gaan om de mensheid op de proef te stellen en de mensen te laten zien dat zij in feite niets beter zijn dan de dieren. Want de mensen en de dieren treft hetzelfde lot' (3:19). Ze gaan allemaal naar dezelfde plaats; ze zijn allemaal uit stof ontstaan, en ze keren allemaal terug tot stof' (3:20).'Wie zal ooit weten of de adem van een mens naar boven opstijgt, en die van een dier afdaalt naar de aarde?' (3:21). Inderdaad, 'wie zal dat ooit weten!' In ieder geval weten de wetenschap en 'de theologische school' dit niet. Als het doel van deze tekst was om het vegetarisme te prediken op gezag van de Bijbel of de Veda, dan zou die taak heel gemakkelijk zijn.

Want, ook al is het volkomen waar dat God aan de duale Adam, de 'man en vrouw' van hoofdstuk 1 van Genesis, die weinig te maken heeft met onze pantoffelheld, voorouder de Adam de heerschappij gaf over alle dieren', toch vinden we nergens dat 'God, de Heer' die Adam of iemand anders beval de dieren te verslinden of ze als vermaak te doden. integendeel. Want God wijst op het plantenrijk en zegt duidelijk: 'Hierbij geef ik jullie [mensen] alle zaaddragende planten en alle vruchtbomen op de aarde; dat zal jullie voedsel zijn' (Gen. 1:29). Deze waarheid werd onder de eerste christenen zo goed begrepen, dat ze in de eerste eeuwen nooit vlees aanraakten.

Minucius Felix schrijft in zijn Octavius (hfst.I. 30): het is ons christenen niet toegestaan getuige te zijn van, of zelfs maar te horen over noveren (schuldvernieuwing aangaan), het vermoorden van een mens, en we weigeren om gerechten te eten waarin misschien dierlijk bloed is verwerkt. De schrijfster predikt geen vegetarisme, maar verdedigt eenvoudig 'de rechten van het dier' en probeert aan te tonen dat het een misvatting is om die rechten te negeren op gezag van de Bijbel.

Minucius Felix was een Romeinse advocaat, een retoricus en een christelijke apologeet.

Net als Lactantius was Minucius een bekeerling tot het christendom. Zijn enige bekende werk, de dialoog Octavius, is een van de vroegste voorbeelden van Latijnse apologetiek; het is een aanval op heidendom en scepticisme, en een verdediging van het vroege christendom zoals het in de Romeinse wereld bekend was. Minucius is niet alleen interessant voor theologen en kerkhistorici, maar ook voor hen die belangstelling hebben voor filosofie en retoriek.

Bovendien zou het volkomen zinloos zijn in discussie te gaan met degenen die op basis van onjuiste interpretaties redeneren. Wie de evolutieleer verwerpt zal ontdekken dat zijn weg geplaveid is met moeilijkheden; hij zal daarom nooit erkennen dat het veel meer in overeenstemming met de feiten en de logica is om de fysieke mens te beschouwen als het voorbeeld voor de dieren, en het spirituele ego dat hem bezielt als een beginsel halverwege tussen de ziel van het dier en de godheid. Men zou hem vergeefs zeggen, want hij zal het niet geloven, dat wanneer hij alleen de verzen aanvaardt die hij citeert om zich te rechtvaardigen, en niet het geheel van alle tegenstrijdigheden en schijnbare dwaasheden in de Bijbel bestudeert, hij nooit de sleutel tot de waarheid zal verkrijgen.

Toch staat er in de hele Bijbel veel over menslievendheid en over mededogen en liefde voor dieren. De oorspronkelijke Hebreeuwse tekst van hoofdstuk 24 van Leviticus staat er vol mee. In plaats van de bijbel vertaling van vers 18: 'En wie een dier doodt, moet het vergoeden; dier voor dier', staat er in het origineel 'leven voor leven', of beter gezegd ' ziel voor ziel', nefesh tachat nefesh.

En ook al ging het strenge vergelijk ook het verschil tussen de vertaling van dezelfde verzen in de Vulgaat,'(is een belangrijke Bijbelvertaling in het Latijn). Ze is door Hiëronymus gemaakt in opdracht van paus Damascus en kwam tot stand tussen 390 en 405 na Christus en de teksten van Luther en De Wette, toepassing van de wet niet zover dat men, zoals in Sparta, de 'ziel' van een mens doodde voor de 'ziel' van een dier, toch werd de dader, zelfs als hij de gedode ziel verving door een levende, daarnaast nog eens zwaar gestraft.

Lactantius op muurschildering.

Maar dit was nog niet alles. In Exodus (20:10 en 23:11-12) gold de sabbatsrust ook voor vee en elk ander dier. 'De zevende dag is de sabbat dan mag u niet werken. Dat geldt ook voor uw vee'; en in het sabbatjaar, 'het zevende jaar moet je het land braak laten liggen en het met rust laten dan kunnen ook je rund en je ezel uitrusten en dat gebod, als het al iets betekent, laat zien dat de oude Hebreeën zelfs de geschapen dieren niet uitsloten van deelneming aan de verering van hun godheid, en dat ze vaak op een lijn werden geplaatst met mensen.

De Wette

Het hele probleem berust op het misverstand dat 'ziel', nefesh, volkomen verschilt van 'geest' , ruach. En toch wordt duidelijk gezegd dat God hem (de mens) de levensadem in de neus blies, (Genesis 2:7) en de mens zo een levende ziel, nefesh, werd', niet meer en niet minder dan een dier, want de ziel van een dier wordt ook nefesh genoemd. Door ontwikkeling wordt die ziel geest, want deze twee zijn de lagere en de hogere sporten van een en dezelfde ladder waarvan de basis de UNIVERSELE ZIEL of geest is. Deze bewering zal die goede mannen en vrouwen verbijsteren die, hoeveel ze ook van hun katten en honden houden, nog te veel gehecht zijn aan de leringen van hun

Luther

respectieve kerken om ooit zo'n ketterij te erkennen. Ongetwijfeld zullen ze uitroepen: 'Is de redeloze ziel van een hond of een kikker even goddelijk en onsterfelijk als onze eigen ziel?'

Maar zo is het. Het is niet de schrijfster van dit artikel die dat zegt, maar geen geringere autoriteit voor elke goede christen dan die koning van de predikers, Paulus. Onze tegenstanders die zo verontwaardigd weigeren om naar de argumenten van de moderne of van de esoterische wetenschap te luisteren, zijn misschien bereid te luisteren naar wat hun eigen heilige en apostel hierover te zeggen heeft. Bovendien wordt de juiste interpretatie van zijn woorden niet door een theosoof gegeven, of door een tegenstander, maar door iemand die een heel goede en vrome christen was, namelijk een andere heilige, Johannes Chrysostomus die toelichting en commentaar gaf op de brieven van Paulus, en voor wie de theologen van zowel de rooms-katholieke als de protestantse kerken de grootste eerbied koesteren.

Christenen hebben al ontdekt dat de experimentele wetenschap niet aan hun kant staat. Ze zijn misschien nog onaangenamer verrast als ze ontdekken dat geen hindoe vuriger zou kunnen pleiten voor het leven van de dieren dan Paulus toen hij aan de Romeinen schreef. Hindoes baseren hun mededogen voor het redeloze dier uitsluitend op de leer van zielsverhuizing en zeggen dat hetzelfde beginsel of element zowel de mens als het dier bezielt. Paulus gaat verder: hij laat zien (Rom.8:21) dat het hoopt op, en in de verwachting leeft van dezelfde bevrijding uit de slavernij van de vergankelijkheid als elke goede christen.

De exacte formuleringen van die grote apostel en filosoof zullen later in dit artikel worden geciteerd en dan zal de ware betekenis ervan worden gegeven.

Het feit dat zoveel tekstuitleggers, kerkvaders en scholastici hebben geprobeerd om de werkelijke betekenis van Paulus' woorden te omzeilen is geen bewijs tegen de innerlijke betekenis ervan, maar eerder tegen de eerlijkheid van de theologen die, zoals we zullen aantonen, zichzelf op dit punt tegenspreken. Maar sommige mensen zullen hun stellingen, hoe onjuist ook, tot het uiterste verdedigen. Anderen, die hun eerdere fout inzien, zullen, zoals Cornelius a Lapide, het arme dier om vergiffenis vragen. In zijn beschouwingen over de rol die door de natuur aan het dierenrijk wordt toebedeeld in het grote drama van het leven, zegt hij:

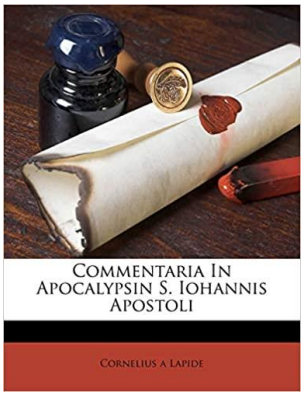

Cornelius a Lapide.

Het doel van alle wezens is om de mens te dienen. Daarom wachten ze samen met hem, hun meester, op hun vernieuwing (cum homine renovationem suam expectant).1

Het 'dienen' van de mens kan beslist niet betekenen: gemarteld of gedood worden, zinloos worden neergeschoten en op andere manieren worden misbruikt. En het is bijna onnodig om het woord 'vernieuwing' uit te leggen. Christenen verstaan hieronder de vernieuwing van lichamen na de tweede komst van Christus; en ze beperken haar tot de mens, met uitsluiting van dieren. De studenten van de geheime leer verklaren haar door de opeenvolgende vernieuwing en vervolmaking van vormen op de objectieve en subjectieve levensladder, en in een lange reeks van evolutionaire transformaties van dier naar mens, en hoger.

Dit zal door christenen natuurlijk verontwaardigd worden verworpen. Men zal ons zeggen dat de Bijbel

niet op die manier aan hen werd uitgelegd, en dat die vernieuwing ook nooit die betekenis kan hebben. Het heeft geen zin om erop aan te dringen.

Onjuiste interpretaties van Commentaria in Apocalyps S. Iohannis Apostoli, hfst. 5, vers 13A. wat mensen graag het 'woord van God' noemen, hebben vele tragische gevolgen gehad. De zin 'vervloekt zij Kanaän, En hij zei: Vervloekt is Kanaän; hij zal een knecht van dienstknechten zijn voor zijn broeders. zijn' (Gen. 9:25) heeft eeuwen van ellende en onverdiend leed gebracht aan de ongelukkige slaven, de negers.

De geestelijkheid van de Verenigde Staten was de bitterste vijand van de anti-slavernij beweging, ze streed daartegen met de Bijbel in de hand. Maar slavernij is de oorzaak gebleken van de natuurlijke ondergang van elk land; en zelfs het trotse Rome viel omdat de meerderheid in de oude wereld slaven waren. Maar bij de beste, de meest ontwikkelde christenen zijn die vele onjuiste interpretaties van de Bijbel zo ingeprent dat zelfs een van hun grootste dichters, terwijl hij het recht van de mens op vrijheid verdedigt, aan het arme dier dat recht niet toekent.

Hij, 'God' heeft ons alleen over de dieren, de vissen, de vogels absolute heerschappij gegeven. Dat recht hebben we omdat hij dat ons geschonken heeft; Hij heeft niet de ene mens tot meester gemaakt over de ander. Dat recht heeft hij voor zichzelf gereserveerd. En de ene mens is niet onderworpen aan de ander. Maar een fout zal, evenals moord, 'aan het licht komen'. Het verdedigen van onjuiste conclusies, hetzij tegen of ten gunste van een vooropgezette mening, zal onvermijdelijk een tegenstrijdigheid opleveren. Tegenstanders van de Oosterse dierenliefde geven hun critici daarmee een geducht wapen in handen om hun beste argumenten te ondermijnen door zo'n tegenstrijdigheid tussen de uitgangspunten en conclusies, tussen de naar voren gebrachte feiten en de deducties.

Jacques Bénigne Bossuet

Het doel van dit artikel is om enig licht te werpen op dit belangrijke en interessante onderwerp. Rooms-katholieke schrijvers hebben om de echtheid te bewijzen van de vele wonderbaarlijke gevallen van dieren die door christelijke heiligen weer tot leven werden gewekt, eindeloos over dit onderwerp gedebatteerd.

De 'dierenziel' is volgens Bossuet (Frans Bisschop en schrijver, leefde van: 1627-1704) het moeilijkste en belangrijkste filosofische vraagstuk'. Gezien de leer van de kerk dat dieren, hoewel ze niet zielloos zijn, geen blijvende of onsterfelijke ziel hebben, en dat het beginsel dat ze bezielt met het lichaam sterft, is het interessant om te vernemen hoe scholastici en theologen van de kerk deze verklaring verzoenen met die andere bewering dat dieren op wonderbaarlijke wijze weer tot leven kunnen worden gewekt en dat dit vaak is gebeurd.

Het huidige artikel heeft, hoewel het maar een kleine poging is en een meer uitgebreide poging boekdelen zou vergen als doel om de tegenstrijdigheid van de scholastieke en theologische interpretaties van de Bijbel aan het licht te brengen, en mensen ervan te overtuigen dat het doden van dieren, vooral als vermaak en voor vivisectie, een misdaad is.

Haar doel is in ieder geval om te laten zien dat, hoe absurd het denkbeeld ook is dat een mens of een dier weer tot leven kan worden gewekt nadat het levensbeginsel het lichaam voor altijd heeft verlaten, zulke opstandingen, als ze echt waren niet onmogelijker zouden zijn voor een redeloos dier dan voor een mens, want of beide zijn door de natuur begiftigd met wat door ons

zo vaag een 'ziel' wordt genoemd, of beide niet.

Wat is de mens toch een hersenschim! Wat een verwarde chaos, wat een voorwerp van tegenstrijdigheden! Een zogenaamde kenner van alle dingen, en toch een zwakke aardworm! De grote schatkamer en beschermer van de waarheid, en toch slechts een hoopje onzekerheid! De trots en schande van het heelal!

We zullen nu nagaan wat de opvattingen van de christelijke kerk zijn over de aard van de dierenziel, en onderzoeken hoe ze de tegenstrijdigheid overbrugt tussen de opstanding van een dood dier en de veronderstelling dat zijn ziel met zijn dood sterft; en we zullen aandacht schenken aan enkele wonderen die betrekking hebben op dieren.

Voordat de laatste en beslissende slag wordt toegebracht aan die egoïstische leer, die voor de dierenwereld zoveel wrede en meedogenloze praktijken met zich heeft meegebracht, moet de lezer op de hoogte worden gebracht van de aarzelingen van de vroege kerkvaders over de juiste interpretatie van de woorden die Paulus over dat onderwerp heeft gesproken.

Het is grappig om te zien dat het karma van twee onvermoeibare verdedigers van de Latijnse kerk – Des Mousseaux en De Mirville, in wiens werken de paar wonderen waaraan we aandacht zullen besteden zijn opgetekend, ertoe leidde dat beiden de wapens hebben verschaft die nu gebruikt worden tegen hun eigen oprechte maar volkomen onjuiste opvattingen.

Omdat de grote strijd van de toekomst moet worden uitgevochten tussen de 'creationisten' de christenen, en iedereen die gelooft in een speciale schepping en een persoonlijke god, en de evolutionisten, de hindoes, boeddhisten, alle vrijdenkers, en ten slotte maar daarom niet minder belangrijk, de meeste wetenschappers is het raadzaam om een recapitulatie van hun respectieve standpunten te geven.

De christelijke wereld verkondigt haar recht om te beschikken over het leven van dieren: op basis van de eerder geciteerde Bijbelteksten en de latere scholastieke interpretaties; op grond van de veronderstelling dat dieren niet zoiets als een goddelijke of menselijke ziel hebben. De mens overleeft de dood, het dier niet.

De oosterse evolutionisten, die hun conclusies op hun grote filosofische stelsels baseren, beweren dat het een zonde tegen het werk en de ontwikkeling van de natuur is om een levend wezen te doden om redenen die al eerder zijn gegeven.

De westerse evolutionisten, gewapend met de nieuwste ontdekkingen van de wetenschap, schenken geen aandacht aan de christenen, en evenmin aan de heidenen. Sommige wetenschappers geloven in evolutie, andere niet. Ze zijn het niettemin over een punt eens: namelijk dat natuurwetenschappelijk onderzoek geen bewijs levert voor de veronderstelling dat de mens begiftigd is met een onsterfelijke, goddelijke ziel, en dat geldt eveneens voor zijn hond.

Dus, terwijl Aziatische evolutionisten dieren in overeenstemming met hun wetenschappelijke en religieuze opvattingen behandelen, passen noch de kerk, noch de materialistische wetenschap hun respectieve theorieën consequent toe. Eerstgenoemde, die onderwijst dat elk levend wezen, zoals iedere baby, afzonderlijk en speciaal door God is geschapen, en dat het zich van geboorte tot dood onder het waakzame toezicht van een verstandige en vriendelijke voorzienigheid bevindt, kent tegelijkertijd aan de lagere schepping slechts een tijdelijke ziel toe.

Laatstgenoemde beschouwt zowel mens als dier als het zielloze. Het is alleen maar rechtvaardig om hier te erkennen dat De Mirville de eerste is om de fout van de kerk op

dit punt in te zien, en om het leven van de dieren te verdedigen, voor zover hij dat aandurft. Voortbrengsel van een aantal tot nu toe onontdekte natuurkrachten, maar schept in de praktijk toch een grote kloof tussen die twee. Een wetenschapper, de meest vastberaden materialist, iemand die met de grootst mogelijke koelte vivisectie toepast op een levend dier, zou toch huiveren bij de gedachte om zijn medemens invalide te maken, om nog maar te zwijgen over het martelen tot de dood erop volgt.

Evenmin kan men onder deze grote materialisten, die religieus ingestelde mensen waren, iemand vinden die een consequente en logische omschrijving geeft van de werkelijke morele status van het dier op deze aarde en van het recht van de mens om over het dier te beschikken. Er moeten nu enige voorbeelden worden gegeven om de genoemde beschuldigingen te bewijzen. Omdat we ons richten tot serieuze en ontwikkelde mensen, is het nodig dat de lezer de standpunten van de verschillende hier geciteerde autoriteiten kent. We kunnen daarom volstaan met het geven van korte samenvattingen van enkele conclusies te beginnen met die van de geestelijken.

Zoals al is gezegd, eist de kerk geloof in de wonderen die door haar grote heiligen zijn verricht. Uit de verschillende wonderen die zijn verricht kiezen we hier alleen die welke rechtstreeks verband houden met ons onderwerp, namelijk de wonderbaarlijke opstanding van dode dieren. Iemand die aan de mens een onsterfelijke ziel toeschrijft, onafhankelijk van het lichaam dat ze bezielt, kan gemakkelijk geloven dat de ziel door een of ander goddelijk wonder kan worden teruggeroepen en worden teruggebracht naar de tabernakel die ze ogenschijnlijk voor altijd had verlaten.

Maar hoe kan iemand dezelfde mogelijkheid aanvaarden voor een dier, als zijn geloof hem leert dat het dier geen onafhankelijke ziel heeft, omdat deze met het lichaam wordt vernietigd? De kerk heeft, sinds Thomas van Aquino, ruim 200 jaar lang met gezag onderwezen dat de ziel van een dier sterft met zijn lichaam. Wat wordt er dan naar het lichaam teruggeroepen om het opnieuw te bezielen? Op dit punt schiet de scholastiek te hulp, pakt het probleem op, en verzoent het onverzoenlijke. Ze begint met te zeggen dat de opstandingswonderen van dieren talloos zijn en even authentiek zijn als ‘de opstanding van onze Heer Jezus Christus’.

De Bollandisten geven talloze voorbeelden. De bollandisten vormen een instituut, opgericht door de jezuïeten dat zich bezighoudt met hagiologie, het bestuderen en beschrijven van heiligenlevens.

Zoals pater Burigny, een hagiograaf uit de 17de eeuw, zo vriendelijk opmerkt over de trapganzen die door St. Remi weer tot leven werden gebracht. Men zal mij ongetwijfeld vertellen dat ik zelf een gans ben om geloof te hechten aan zulke sprookjesvogels. Ik zal de grappenmaker in zo’n geval antwoorden dat hij, als hij dit punt betwist, dan ook uit het leven van St. Isidorus van Spanje de verklaring moet schrappen dat hij het paard van zijn meester uit de dood weer tot leven heeft gewekt; uit de biografie van St. Nicolaas van Tolentino dat hij een patrijs weer tot leven bracht, in plaats van deze op te eten; uit die van St. Franciscus dat hij het lichaam van een lam redde uit de gloeiende kolen van een oven waarin het werd gebraden, en onmiddellijk weer tot leven bracht; en dat hij ook gekookte vissen die hij weer tot leven bracht, liet zwemmen in hun saus. Maar hij, de scepticus zal in de eerste plaats meer dan 100.000 ooggetuigen, onder wie er ten minste enkelen moeten zijn aan wie enig gezond verstand kan worden toegekend, ervan moeten beschuldigen

dat ze ofwel leugenaars of het slachtoffer van bedrog zijn.

Een veel hogere autoriteit dan pater Burigny, namelijk paus Benedictus XIV, bevestigt de bovenstaande verklaringen. Bovendien worden de namen van de ooggetuigen van opstanding – St. Sylvestrus, Francois de Paule, Severin van Krakau en een groot aantal anderen door de Bollandisten allemaal vermeld.

Maar volgens kardinaal De Ventura voegt Benedictus, die hij citeert, eraan toe: dat, omdat opstanding, wil ze recht hebben op die naam, de identieke en numerieke reproductie van de vorm vereist, en ook van het materiaal van het dode dier; en omdat die vorm (of ziel) van het dier volgens de leer van St. Thomas altijd met zijn lichaam wordt vernietigd, is God in al dat soort gevallen verplicht voor dat wonder een nieuwe vorm voor het opgewekte dier te maken; waaruit volgt dat het weer tot leven gebrachte dier niet volledig identiek was met wat het voor zijn dood was.

Dit lijkt vreselijk veel op een van de Maya's van de magie. Hoewel het probleem niet volledig wordt verklaard, wordt het volgende duidelijk gemaakt: als het beginsel dat het dier tijdens zijn leven bezielde, en dat ziel wordt genoemd, na de dood van het lichaam is gestorven of uiteengevallen, wordt – zoals de paus en de kardinaal ons vertellen, een soort voorlopige ziel geschapen zodat God een wonder kan teweegbrengen;
een ziel die zich bovendien onderscheidt van die van de mens, die 'een onafhankelijke, etherische en eeuwigdurende entiteit' is.

Naast het begrijpelijke bezwaar dat zo'n gebeurtenis geen 'wonder' kan worden genoemd dat door de heilige wordt teweeggebracht, want het is eenvoudig God die achter zijn rug om voor zijn eigen verheerlijking een geheel nieuwe ziel en ook een nieuw lichaam 'schept', staat de hele leer van Thomas van Aquino open voor kritiek. Want, zoals Descartes heel verstandig opmerkt: Als de ziel van een dier verschilt van zijn lichaam en dus onstoffelijk is, dan is het volgens ons nauwelijks mogelijk haar niet als spiritueel, en dus intelligent, te beschouwen. De lezer hoeft nauwelijks eraan te worden herinnerd dat Descartes een levend dier eenvoudig als een automaat beschouwde; een ' volledig opgewonden uurwerk', volgens Malebranche. Iemand die dus de cartesiaanse theorie over het dier aanneemt, kan evengoed gelijk de standpunten van de hedendaagse materialisten aanvaarden. Want, omdat die automaat gevoelens kan hebben, zoals liefde, dankbaarheid, enz., en ook onmiskenbaar begiftigd is met een geheugen, moeten al deze kenmerken, zoals het materialisme ons leert ' eigenschappen van de stof' zijn.

Maar als het dier een 'automaat' is, waarom de mens dan niet? De wetenschap, anatomie, fysiologie, enz., ziet niet het geringste verschil tussen de lichamen van die twee; en wie weet, vraagt Salomo terecht of de geest van een mens 'opstijgt' en die van een dier niet.

We zien dus dat de metafysische Descartes even inconsequent is als alle anderen Maar wat zegt Thomas hierover? Hoewel hij aan het dier een ziel (anima) toekent, en verklaart dat deze onstoffelijk is, weigert hij tegelijkertijd om er de kwalificatie spiritueel aan te geven.
Want, zegt hij, 'dat zou in zo'n geval intelligentie betekenen, een deugd en een bijzonder vermogen dat alleen aan de menselijke ziel is voorbehouden'.

Maar, omdat op het vierde Lateraanse Concilie was besloten dat God twee verschillende substanties had geschapen, de lichamelijke (mundanam) en de